

CIETUŠĀ INSTITŪTS ADMINISTRATĪVO PĀRKĀPUMU PROCESĀ

INSTITUTE OF A VICTIM IN THE ADMINISTRATIVE OFFENCE PROCEDURE

Edvīns Danovskis, *Dr. iur.*

Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes
Valststiesību zinātņu katedras docents

Summary

The article analyses the institute of a victim in the administrative offence procedure by both examining genesis of the victim in administrative offence procedure and the legal consequences of the procedure for the victim. It is concluded in the article, that the Administrative Liability Law, adopted in 2018, quite rightly does not grant to the victim the right to demand commencement of administrative offence proceedings as well as to appeal the decision of authority not to commence proceedings. However, it is also argued that the victim should not be allowed to appeal also a decision not to impose a fine to an offender or ask for more severe punishment. It is even advised to consider the abolishment of the institute of a victim in administrative offence procedure.

Atslēgvārdi: cietušais, administratīvo pārkāpumu process, tiesības pārsūdzēt lēmumu

Keywords: victim, administrative offence procedure, right to appeal

Ievads

Cietušā institūts Administratīvās atbildības likumā¹ ir pārņemts no Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa.² Tomēr šā institūta juridiskā nozīme un nepieciešamība bija ievērojami mazinājusies vēl Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa darbības laikā. Šajā rakstā ir pamatota cietušā institūta sākotnējā nozīme un izklāstīti iemesli, kādēļ šis institūts tā pašreizējā apjomā arī šobrīd neiederas administratīvo sodu un procesa sistēmā. Rakstā ir pamatots, kādēļ nepieciešams atteikties no likumā paredzētajām cietušā tiesībām pārsūdzēt lietā pieņemto lēmumu, kā arī apsvērumi, kas var pamatot gan šā institūta lietderību atsevišķu kategoriju lietās, gan atteikšanos no šā institūta vispār.

¹ Administratīvās atbildības likums: LV likums. Pieņemts 25.10.2018.

² Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss: LV likums. Pieņemts 07.12.1984.

1. Cietušā institūta ģenēze administratīvo pārkāpumu procesā

Cietušā institūts administratīvo pārkāpumu procesā vēsturiski ir pārņemts no kriminālprocesa regulējuma. 1984. gada Latvijas PSR Administratīvo pārkāpumu kodeksa 261. pants "Cietušais" gandrīz vārds vārdā atkārtoja 1961. gada Latvijas PSR Kriminālprocesa kodeksa³ 100. panta pirmās daļas tekstu: "Cietušais ir persona, kurai ar administratīvo pārkāpumu ir nodarīts morāls, fizisks vai mantisks kaitējums." Vienīgā atšķirība formulējumā bija kaitējuma cēlonis – Kriminālprocesa kodeksā tas bija noziegums. Abu procesu ietvaros cietušajam bija tiesības prasīt arī kaitējuma atlīdzinājumu. Administratīvo pārkāpumu kodeksā šīs tiesības bija noteiktas 39. panta pirmajā daļā: "Ja administratīvā pārkāpuma rezultātā nodarīts mantisks zaudējums pilsonim, uzņēmumam, iestādei vai organizācijai, tad, izlemjot jautājumu par administratīvā soda uzlikšanu, administratīvajai komisijai, ciemata vai ciema Tautas deputātu izpildkomitejai, [...] vai tautas tiesnesim ir tiesības vienlaikus izlemt jautājumu par vainīgā pienākumu atlīdzināt mantisko zaudējumu, ja tā summa nepārsniedz piecdesmit rubļus, bet rajona (pilsētas) tautas tiesai – neatkarīgi no zaudējumu apmēra." Savukārt Kriminālprocesa kodeksa 101. panta pirmajā daļā bija noteikts, ka civilprasību krimināllietā var pieteikt persona, uzņēmums, iestāde vai organizācija, kurai ar noziegumu nodarīti materiāli zaudējumi, un neatkarīgi no prasības apmēriem tā izskatāma kopā ar krimināllietu pēc šīs lietas piekritības.

Sākotnēji cietušā institūta aizgūšana administratīvo pārkāpumu procesā no kriminālprocesa bija pamatojama ar vairākiem apsvērumiem. Pirmkārt, tāpat kā kriminālprocesā, arī administratīvo pārkāpumu procesā civilprasības izskatīšana vienlaikus ar jautājumu par personas sodīšanu bija pamatota ar procesuālo efektivitāti, jo no viena notikuma izrietošās tiesiskās attiecības tika noregulētas vienā procesā. Otrkārt, Latvijas PSR Administratīvo pārkāpumu kodeksa pieņemšanas laikā tajā, tāpat kā Latvijas PSR Kriminālkodeksā, bija tādi administratīvie pārkāpumi, kuru sastāva pazīme bija arī zaudējumus izraisošas kaitīgas sekas. Tādi sastāvi bija, piemēram, valsts vai sabiedriskās mantas izlaupīšana sīkos apmēros (ja nepārsniedz piecdesmit rubļus) (50. pants), elektrisko tīklu līniju, ievades un sadales iekārtu bojāšana, kā dēļ radušies pārtraukumi patērētāju apgādē un nodarīts zaudējums tautas saimniecībai (93. pants), atsevišķu ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumi, kuru dēļ bojāti transporta līdzekļi vai citāda manta (125. pants). Ja reiz pārkāpuma vai nozieguma sastāvā jau ir ietvertas kaitīgās sekas, tad ir arī pamatoti jautājumus, kas saistīti ar kaitīgo seku konstatēšanu un atlīdzināšanu, izlemt vienā un tajā pašā procesā.

Pēc valstiskās neatkarības atjaunošanas šie apsvērumi cietušā institūta esībai administratīvo pārkāpumu procesā pakāpeniski sāka zaudēt nozīmi. Pirmkārt, procesuālās efektivitātes arguments vairs neizturēja kritiku. Sociālistiskajā tiesību sistēmā vēl tika akceptēts, ka līdz zināmam apmēram arī atsevišķas valsts iestādes var izšķirt strīdu par zaudējuma apmēru, taču šāda kārtība (kas gan pastāvēja līdz pat 2012. gadam⁴)

³ Latvijas PSR Kriminālprocesa kodekss. Pieņemts 06.01.1961.

⁴ Līdz 2012. gadam Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 39. panta pirmajā daļā bija noteikts: "Ja administratīvā pārkāpuma rezultātā nodarīts mantisks zaudējums fiziskajai vai juridiskajai personai, tad, izlemjot jautājumu par administratīvā soda uzlikšanu, administratīvajai komisijai ir tiesības vienlaikus izlemt jautājumu par vainīgā pienākumu atlīdzināt mantisko zaudējumu līdz piecdesmit latiem, bet rajona (pilsētas) tiesas tiesnesim – līdz divsimt latiem." Administratīvās komisijas tiesības izlemt jautājumu par zaudējumu atlīdzību tika izslēgtas ar 14.06.2012. grozījumiem Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā.

vairs neatbilda Latvijas Republikas Satversmes 82. pantam. Saskaņā ar šo normu tiesas spriešana (strīdu izskatīšana kontradiktorisks procesā) ir tiesas, nevis izpildvaras kompetence.⁵ Savukārt, pieļaujot, ka prasība par zaudējumu atlīdzināšanu tiek skatīta, tikai pārsūdzot lēmumu par piemēroto sodu tiesā, tiktu apgrūtināts viens no administratīvo pārkāpumu procesa mērķiem nodrošināt jautājuma par sodu savlaicīgu izlemšanu. Šajā aspektā Administratīvās atbildības likuma anotācijā pamatoti norādīts, ka “valsts pārvaldes iestādes kompetencē neietilpst divu privātpersonu strīdu par kaitējuma atlīdzinājumu izskatīšana, turklāt kaitējuma atlīdzinājuma jautājumi praksē ir pietiekami sarežģīti un laikietilpīgi, tādēļ to izskatīšana administratīvā pārkāpuma procesa ietvaros būtiski apgrūtinātu un kavētu savlaicīgu administratīvā pārkāpuma lietu izskatīšanu”.⁶

Otrkārt, no Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa laika gaitā tika izslēgti tādi administratīvi pārkāpuma sastāvi, kuru sastāvā ir kaitīgas sekas (pabeigti tikai ar kaitīgo segu radīšanu jeb t. s. materiālie sastāvi). Kā norādījis profesors Uldis Krastiņš, kaitīgās sekas pamatoti netiek ietvertas administratīvā pārkāpuma pazīmju skaitā. Šajā ziņā līdzšinējā normu uzbūves prakse atzīstama par pareizu.⁷ Šī nostādne pamatoti saglabāta un uzsvēta kā viens no principiem, kas ņemams vērā, veidojot jaunus administratīvo pārkāpumu sastāvus.⁸ Tādējādi atšķirībā no virknes noziedzīgu nodarījumu, kuros kaitējums cietušajam jau ir “iekodēts” noziedzīga nodarījuma sastāvā, gandrīz nevienā administratīvo pārkāpumu sastāva gadījumā (izņēmums ir, piemēram, maznozīmīgu miesas bojājumu nodarīšana) kaitīgas sekas nav jākonstatē.⁹

Šajā aspektā pārpratumu var izraisīt Administratīvās atbildības likuma 43. panta pirmajā daļā ietvertais cietušā jēdziena skaidrojums: “Cietušais administratīvā pārkāpuma lietā ir fiziskā vai juridiskā persona, kurai ar administratīvo pārkāpumu nodarīts zaudējums vai nemantisks kaitējums.” Frāze “ar administratīvo pārkāpumu nodarīts zaudējums vai nemantisks kaitējums” var radīt maldīgu priekšstatu, ka kaitējuma cēlonis ir tieši administratīvs pārkāpums. Istenībā tas, vai kaitējumu radošā prettiesiskā darbība ir vai nav administratīvs pārkāpums, ir nebūtisks, lai lemtu par šā pārkāpuma radītā kaitējuma atlīdzināšanu. Lielākā daļa no administratīvo pārkāpumu sastāviem ir blanketas normas, kur administratīvā atbildība ir paredzēta jau par kādas citas tiesību normas pārkāpumu. Piemēram, Darba likuma 162. pants paredz administratīvo atbildību darba devējam par “darba

⁵ Putra I. Cietušais. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 209. lpp.; Danovskis E. Publisko un privāto tiesību dalījuma nozīme un piemērošanas problēmas Latvijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015, 195.–196. lpp.

⁶ Likumprojekta “Administratīvo pārkāpumu procesa likums” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams: <https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/8F85FC1AE272C759C2257D8E004788AD?OpenDocument>

⁷ Krastiņš U. Konceptuāli par vainu administratīvajās tiesībās. Grām.: Krimināltiesību teorija un prakse: viedokļi, problēmas un risinājumi. 1998–2008, 92. lpp.

⁸ Māliņa I. Jaunu administratīvo pārkāpumu sastāvu veidošana. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 59. lpp.

⁹ Putra I. Cietušais. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 209. lpp.; Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Otrais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 216. lpp.

tiesiskās attiecības regulējošu normatīvo aktu pārkāpšanu [...]”. Ja darba tiesiskajās attiecībās darba devējs pārkāpj kādu Darba likumā ietvertu normu un rada darbiniekam kaitējumu, tad šā kaitējuma atlīdzināšanas priekšnoteikums – prettiesiskā rīcība – ir attiecīgās Darba likuma normas neievērošana. Apstāklim, ka Darba likuma normas neievērošana vienlaikus ir arī administratīvs pārkāpums, nav nozīmes kaitējuma atlīdzinājuma priekšnoteikumu konstatēšanā. Līdzīgi var teikt par visiem gadījumiem, kad kādas tiesību normas neievērošana (darbība vai bezdarbība) vienlaikus gan rada civiltiesiskas sekas (kaitējumu un tā atlīdzināšanas pienākumu), gan ir likumā paredzēts administratīvā pārkāpuma sastāvs. Ir reti administratīvo pārkāpumu sastāvi, kuri nav veidoti kā blanketu norma un kur attiecīgās darbības prettiesiskums izriet nevis no kādas citas normas, bet tieši no paša administratīvo pārkāpumu sastāva (piemēram, sikais huligānisms). Taču arī šajos gadījumos civiltiesiskās atbildības esība nav atkarīga no tā, vai aizskārējam ir vai nav piemērots administratīvais sods, jo šajos gadījumos darbības prettiesiskums izrietēs no kādas konstitucionāli aizsargātas cilvēka pamattiesības (goda, cieņas, reputācijas, privātuma u. c.) nepamatota aizskāruma. No iepriekš teiktā izriet arī tiesību doktrīnā¹⁰ un tiesu praksē¹¹ atzītais, ka administratīvā pārkāpuma procesā konstatētajiem faktiem nav arī prejudiciālas nozīmes civiltiesiska strīda izskatīšanā.

2. Cietušā institūta regulējums Administratīvās atbildības likumā

Ievērojot iepriekš minētos apsvērumus, cietušā institūts Administratīvās atbildības likumā būtiski atšķiras no cietušā institūta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā. Administratīvās atbildības likums, lai arī paredz cietušā institūtu, visnotaļ pamatoti nepiešķir cietušajam tiesības administratīvo pārkāpumu procesā panākt arī kaitējuma atlīdzinājumu. Administratīvā pārkāpuma izdarīšana rada tikai publiski tiesisku attiecību starp pārkāpēju, no vienas puses, un valsts pārvaldi, no otras puses. Tāpēc administratīvā pārkāpuma procesa mērķis nav risināt ar administratīvo pārkāpumu juridiski nesaistīto strīdu starp pārkāpēju un personu, pret kuru veikta neatļautā civiltiesiskā darbība.¹² Ja vienlaikus ar administratīvo pārkāpumu ir nodarīts arī civiltiesisks pārkāpums, tad administratīvā pārkāpuma procesā civiltiesiskā pārkāpuma esībai un civiltiesiskā strīda atrisinājumam vairumā gadījumu nav nekādas juridiskas nozīmes.¹³

Administratīvās atbildības likumā arī nav paredzētas cietušās personas tiesības prasīt, lai tiek sākts administratīvo pārkāpumu process, kā arī tiesības pārsūdzēt amatpersonas lēmumu atteikties ierosināt procesu. Šis regulējums ir pamatots ar principiāli svarīgu tēzi, ka nevienai privātpersonai nav subjektīvo tiesību pieprasīt

¹⁰ Danovskis E. Publisko un privāto tiesību dalījuma nozīme un piemērošanas problēmas Latvijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2015, 151.–153. lpp.

¹¹ Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2010. gada 8. decembra spriedums lietā Nr. SKC-1084, 12.3. punkts. Pieejams: <https://www.at.gov.lv/downloadlawfile/3218>

¹² Briede J., Danovskis E., Kovaļevska A. Administratīvās tiesības. Mācību grāmata. Otrais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 216.–217. lpp.

¹³ Putra I. Cietušais. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 209. lpp.

citas personas administratīvo sodīšanu. Personas vēlme, lai cita persona tiktu administratīvi sodīta, nav atzīstama par tiesisku interesi, jo ar citas personas sodīšanu vai nesodīšanu šīs personas tiesības netiek aizskartas.¹⁴ Cietušā interese panākt citas personas administratīvo sodīšanu var būt pamatota ar to, lai no aizskārēja saņemtu gandarījumu par aizskārumu un atturētu aizskārēju no turpmākiem aizskārumiem. Tomēr gandarījums par aizskārumu (faktiski – atriebības izjūta) ir sadzīviska interese. Savukārt to, cik būtisks ir tiesību aizskārumu un vai administratīvo pārkāpumu procesu sākt ir lietderīgi (arī tas, vai sods var atturēt aizskārēju no turpmākiem aizskārumiem) un tā rezultāts atsveš lietās izskatīšanai patērējamos resursus, ir valsts pārvaldes rīcības brīvības jautājumi. Lai arī cietušajam ir Administratīvās atbildības likuma 44. pantā paredzētās procesuālās tiesības un pienākumi, kas paredz iespēju aktīvai līdzdalībai procesā, materiāltiesiska labuma no administratīvo pārkāpumu procesa cietušajam nav.

Tomēr Administratīvās atbildības likuma regulējums jautājumā par cietušā tiesībām prasīt citas personas sodīšanu nav konsekvents. Cietušajai personai pamatoti nav subjektīvo tiesību ne prasīt procesa uzsākšanu, ne pārsūdzēt lēmumu atteikt ierosināt procesu, taču Administratīvās atbildības likuma 44. panta pirmās daļas 7. punkts, 166. panta pirmā daļa un 183. panta pirmā daļa paredz cietušā tiesības pārsūdzēt administratīvo pārkāpumu lietā pieņemto lēmumu. Šis lēmums var būt gan par lietas izbeigšanu, nepiemērojot sodu, gan par soda piemērošanu. Šai nekonsekvencei nav dokumentēta izskaidrojuma. Visticamāk, šis regulējums ir pārņemts “inercēs” dēļ no Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksā paredzētā cietušā tiesību regulējuma, nepamanot, ka arī uz cietušā tiesībām pārsūdzēt jau ierosinātajā lietā pieņemto lēmumu ir attiecināmi tie paši apsvērumi, kas uz tiesību neesību prasīt lietas ierosināšanu un pārsūdzēt lēmumu par atteikšanos sākt procesu. Uz regulējuma nekonsekvenci norādīts arī tiesību doktrīnā.¹⁵ Šo apsvērumu dēļ, lai sasniegtu Administratīvās atbildības likuma sistēmai iederīgu risinājumu, minimums ir atteikties no cietušā tiesībām pārsūdzēt lietā pieņemto lēmumu. Šādu tiesību esībai šobrīd nav attaisnojuma.

Vienlaikus ņemot vērā to, ka cietušais administratīvo pārkāpumu procesā šobrīd faktiski ir tikai skatītājs ar lēmuma pārsūdzēšanas tiesībām, jāapsver, vai šis institūts administratīvo pārkāpumu procesā vispār ir nepieciešams. Šajā aspektā viens no apsvērumiem var būt to ārvalstu pieredze, kurās ir atsevišķi administratīvo pārkāpumu procesu regulējoši likumi. Vācijas¹⁶ un Šveices¹⁷ likumos par administratīvajiem pārkāpumiem cietušā institūta nav vispār. 1991. gadā pieņemtajā Austrijas Administratīvo sodu likumā ir iekļautas pat privātapsūdzības lietas, kā arī valsts

¹⁴ Laveniece-Straupmane N. Atteikums uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 390. lpp.

¹⁵ Putra I. Lēmuma pārsūdzēšana augstākai amatpersonai administratīvā pārkāpuma lietā. Grām.: Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi. Sagatavojis autoru kolektīvs. E. Danovska un G. Kūtra zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2020, 447. lpp.

¹⁶ Gesetz über Ordnungswidrigkeiten: Vācijas Federatīvās Republikas likums. Pieņemts 24.05.1968. Pieejams: https://www.gesetze-im-internet.de/owig_1968/BJNR004810968.html

¹⁷ Bundesgesetz über das Verwaltungsstrafrecht: Šveices Federācijas likums. Pieņemts 22.03.1974. Pieejams: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1974/1857_1857_1857/de

pārvaldes iestādes iespējas izlemt arī civiltiesiskus prasījumus.¹⁸ 2016. gadā pieņemtajā Čehijas administratīvo sodu likumā kā novitāte ir izcelts no kriminālprocesa pārņemtais vienošanās institūts, kas paredz iespēju cietušajam un apsūdzētajam vienoties par procesa izbeigšanu, tostarp zaudējumu atlīdzināšanu. Šādā veidā esot notikusi atteikšanās no līdz šim vienpusējā uz iestādes iniciatīvas pamata sāktā administratīvo pārkāpumu procesa koncepta.¹⁹ Šie piemēri apliecina visnotaļ atšķirīgus administratīvo pārkāpumu procesa regulējuma risinājumus, kā arī to, vai un kādā apmērā kā procesa dalībnieks atzīstams arī cietušais.

Kā pamatots iepriekš, Latvijas administratīvo sodu sistēmā cietušā institūta nozīme ir pakāpeniski samazinājusies gan konstitucionālu, gan sistēmisku un lietderības apsvērumu dēļ. Pilnīgu atteikšanos no cietušā institūta var pamatot ar procesuālās efektivitātes apsvērumiem, jo katra papildu lietas dalībnieka piedalīšanās procesā prasa arī papildu resursus procesuālo dokumentu sagatavošanā, nosūtīšanā, kā arī citu procesuālo darbību veikšanā. Protams, fundamentāls apsvērums ir apstākļi, ka administratīvo pārkāpumu process cietušajam nerada nekādas materiāltiesiskas sekas. Turpretim apsvērumi, kas var pamatot šā institūta saglabāšanu, var būt saistīti ar atsevišķām lietu kategorijām, kurās administratīvo pārkāpumu sastāvs, lai arī neparedz materiālas sekas, tomēr paredz, ka prettiesiskā darbība ir vērsta pret vienu vai vairākām privātpersonām. Šādi administratīvo pārkāpumu sastāvi ir jau minētie Darba likumā paredzētie administratīvie pārkāpumi, arī atsevišķi pārkāpumi patērētāju tiesību aizsardzību jomā, kā arī maznozīmīgu miesas bojājumu nodarīšana un vēl daži citi. Šajās lietās tieši cietušās personas piedalīšanās procesā var palīdzēt lietas būtisku faktisko apstākļu noskaidrošanā. Taču jāuzsver, ka lietas būtisko faktisko apstākļu noskaidrošanu var efektīvi nodrošināt arī ar liecinieka institūtu. Šie var būt tiesībpolitiski apsvērumi, kuri izmantojami, vai nu lai pamatotu pilnīgu atteikšanos no šā institūta, vai to paturētu, bet atteiktos no nolēmumu pārsūdzēšanas iespējām. Papildu argumentus par labu vienam vai otram risinājumam sniegtu cietušā institūta piemērošana praksē, jo īpaši statistikas datu analīze, kā arī to problēmu analīze, kas saistītas ar cietušā statusa noteikšanu konkrētās lietu kategorijās un cietušā procesuālās dalības praktiskā nozīme lietas norisē.

Kopsavilkums

1. Cietušā institūts administratīvo pārkāpumu procesā vēsturiski ir pārņemts no kriminālprocesa regulējuma. Tomēr sākotnējie apsvērumi šā institūta ieviešanai administratīvo pārkāpumu procesā šobrīd vairs nav pamatoti un neiederas administratīvo sodu un administratīvo pārkāpumu procesa sistēmā.
2. Cietušajam nodarīto zaudējumu vai nemantiskā kaitējuma cēlonis ir prettiesiska darbība (parasti – kādas tiesību normas pārkāpums). Apstākļi, ka šī prettiesiskā darbība ir arī kāda administratīva pārkāpuma sastāva pazīme, kaitējuma atlīdzināšanā nav svarīgs.

¹⁸ Sk. 56. un 57. pantu: Verwaltungsstrafgesetz: Austrijas likums. Pieejams: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10005220&FassungVom=1988-06-30>

¹⁹ Potešil L. A new system and legal regulation of administrative punishment in the Czech Republic. Acta Universitatis Wratislaviensis No3888. Sto Lat Polskiej Administracji Publicznej, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2019, p. 323.

3. Administratīvās atbildības likums pamatoti noteic, ka lēmums par atteikšanos sākt administratīvo pārkāpumu procesu nav pārsūdzams. Turpretim likumā paredzētajam, ka cietušais var pārsūdzēt jau sāktā procesā pieņemto lēmumu, nav attaisnojams, jo šis lēmums cietušā tiesības neskar. Konceptuāli ir iespējams apsvērt, vai cietušā institūts Administratīvās atbildības likumā vispār ir saglabājams.